

KÖZIGAZGATÁSI ÉS IGAZSÁGÜGYI
MINISZTERIUM
EMBERI JOGI MUNKACSOPORT

Ikt.szám: XVII-E/28/3/2013

MENEKÜLTÜGYÉRT ÉS MIGRÁCIÓÉRT FELELŐS TEMATIKUS MUNKACSOPORT

EMLÉKEZTETŐ

Helyszín: Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium, 1055, Budapest, Kossuth tér 2-4, 439/a tárgyaló

Időpont: 2013. augusztus 9. 13:00

Tárgy: A Menekültügyért és Migrációért Felelős Tematikus Munkacsoport alakuló ülése

Jelen vannak: a mellékelt jelenléti ív szerint

Dr. Felkai László, a Belügyminisztérium Igazságügyi Államtitkára köszöntötte a Munkacsoport tagjait és megjegyezte, hogy tekintve a Munkacsoport egy konzultációs fórum, nem javasol szigorú protokolláris szabályokat. Bemutatta **Dr. Végh Zsuzsannát**, a Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal főigazgató asszonyát, aki a munkát alelnökként segíti, és **Dr. Veres Annamáriát**, a Hivatal fősztályvezető-helyettesét, aki szakértőként működik közre. Kiemelte, hogy elnökként nem tiszte a beszélgetésben véleményt nyilvánítani, de szívesen meghallgatja a tagok javaslatait, és ha valamiben kormányzati segítségre van szükség, megteszi a szükséges lépéseket.

Az elnök témaként a menekültekkel kapcsolatos jogi szabályozást határozta meg. Kiemelten fontos a menekültek problémája nem csak Magyarországon, de az EU-ban is, amivel kapcsolatosan már külföldön is összehívtak egy ülést, így itthon is fontos a témát napirendre tűzni. Az Európai Unióban sajnálatos tapasztalat, hogy páran visszaélnek a menekültügyi helyzetükkel, de gondot okoz az illegális migráció és a nagy tömegű bevándorlók száma is. Az új jogi változásokat **Dr. Végh Zsuzsanna** mutatta be.

Az alelnök beszámolója szerint ez az év komoly kihívást jelentett az egész menekültügyi rendszernek, hiszen az Unióban példa nélküli módon nőtt a regisztrált menekültek száma Magyarországon. Ez látszott már az év első hónapjaiban, késő tavaszra kiderült, hogy időarányosan Magyarország fogadta a legtöbb menekültjogi státuszt kérőt. Németország és Franciaország 30-50% körüli kérelem többletet regisztrált, Magyarországon ez az arány 400%-os volt. Míg az elmúlt évben 2157 menedékkérővel foglalkozott a hatóság, erre az évre ez a szám már a 14000-et meghaladja, azaz azonos időszakokkal összevetve ez 1400%-os a növekedés. Ennek különböző okai vannak, egyrészt az egész EU-ba több menekülő érkezik,

aminek a legfőbb útvonala az a balkáni út, aminek Magyarország is az egyik állomása. Az érkezők nagyobb hányada nem szorul nemzetközi védelemre, közel 6000 a koszovóiak száma, akik elsősorban gazdasági okokból hagyták el az anyaországukat. Második legtöbb kérelmező pakisztáni, őket követik az afgánok, algériaiak, és a szírek, utóbbiak jelentős emberi jogi sérelmeket szenvedtek. A befogadó intézmények, amik normál körülmények között 1500 fő komfortos befogadására alkalmasak és az EU elvárásainak is megfelelnek, januárra már teltházon üzemeltek. Első lépésként megnövelték a befogadó intézményekben elhelyezhető külföldiek számát, további megoldásként idegenrendészeti őrzött szállásként működő intézményeket nyitottak meg – Békéscsabán, Nyírbátorban és Kiskunhalason – illetve rendkívüli megoldásként nyitottak egy sátoertábor Nagyfán, majd kormányzati döntés született arról, hogy hasznosítva az állami ingatlanok közül egy volt katonai szálláson Vámoszabadiban további több mint 200 főnek tudnak ellátást nyújtani.

Ezen kívül jelentős jogi szabályozási átalakítások is történtek idén. Az Országgyűlés elfogadott egy nagy migrációs csomagot, ami július 1-el hozott változást a menekültügyi eljárások tekintetében, hiszen eddig szankció nélkül lehetett visszaélni a menekültügyi jogi helyzettel. Az okmányok nélkül érkező külföldiek esetében összhangban az Unió irányelvével megteremtették a menekültügyi őrizet lehetőségét. Ennek feltételeit alakították ki Békéscsabán, Nyírbátorban, és előkészítés alatt áll Debrecenben is egy ilyen intézmény megnyitása. Az eddigi, egy hónap alatt szerzett tapasztalatok alapján jogsértés nem történt. Így szigorúan bírói kontroll mellett lehetővé tették 6 hónapig a menekült őrizetben tartását. Dönthet úgy azonban a hatóság, hogy óvadék letételével biztosítja a rendelkezésre állást de erre még nem került sor. Balassagyarmaton alakították ki az idegenrendészeti eljárás alatt lévők szálláshelyét, de itt átmenetileg menedékkérők is tartózkodnak.

2014. január 1-től az elismert nemzetközi védelemben részesített külföldiek esetében egy új integrációs rendszert vázolt fel a törvény, a végrehajtási jogszabályok kidolgozása folyamatban van. Egy integrációs szerződést fog kötni a hatóság a menekültként vagy oltalmazottként elismert jogállású külföldivel, amelyben a szükségleteinek megfelelően dönt a támogatás mértékéről és a családsegítő szolgálat segítségével támogatja az integrációt. A szerződés személyre szabott és számon kérhető, azaz a külföldinek is be kell tartania a vállalt pontokat. Az elismerést követő két hónapot követően a külföldinek ki kell költöznie a befogadó állomásra és az önálló életvitelét meg kell kezdenie. Ez a két hónap arra elegendő, hogy a Hatóság soron kívül beszerezze az életvitelükhöz szükséges okmányokat és megtalálja azt a családsegítő szolgálatot, amely segítséget nyújt számukra az integrációs folyamatban. Fontos lenne azon a civil szervezetek együttműködésre is szükség lesz, amelyek élve a meglévő uniós forrásokkal segíteni tudnak majd.

Dr. Haraszti Katalin, az Alapvető Jogok Biztosának Hivatalától megerősítette a jelenlévőket abban, hogy alapvetően mindent rendben találtak a nagyfai sátoertábor vizsgálatakor, ám érdemes lenne jogszabályban rögzíteni, hogy átmeneti helyzet esetén mik legyenek azok a minimális szolgáltatások, amiket biztosítani kell. Rossz példaként hozta fel, hogy az ivóvíz hőfoka 30 fok felett volt. Továbbá Vámoszabadi polgármestere panasszal fordult az AJBH-hoz, de beadványa tartalmát nem találták igazoltnak. A polgármester jelezte, hogy nem örülnek a menekülttábor létesítésének, miután a Rába és az Audi középvezetői költöztek a településre. Balassagyarmaton rasszista megjegyzéseket tapasztalnak, komoly problémákat tapasztaltak a helyi lakosság és a külföldiek között, de ennek vizsgálata még tart. A külföldiek azon csoportja esetében, akik nem jogszerűen tartózkodnak az országban, és csak humanitárius engedéllyel bírnak, érdemes lenne kidolgozni egy kiléptetési rendszert, hogy amennyiben nem

lehetséges őket belátható időn belül az anyaállamba visszaküldeni megfelelően tudjanak a társadalomba integrálódni.

Dr. Felkai László ezzel kapcsolatosan két kérdést tett fel:

1. Ha a sátortábort úgy fogjuk fel, mint egy végszükségszerű helyzetet, azaz kiszámíthatatlan, hogy lehetne ennek a feltételrendszerét jogszabályba foglalni?
2. Önök megítélése szerint az itteni külföldiek több integrációs segítséget érdemelnek-e, mint azok az itt élő magyar állampolgárok, akiknek esetleg nincs munkája?

Dr. Haraszi Katalin válaszában azt emelte ki, hogy az itt lévők alapvető jogai semmi esetre sem sérülhetnek, sőt, ezeket végszükség esetén is garantálni kell. Javaslatára szerint ebben a helyzetben is nyújtani kell minimális szolgáltatást, melynek alapfeltételeit adott esetben célszerű rögzíteni. Szerinte a magyar állampolgárok helyzetét nem lehet a külföldi menekültekkel összehasonlítani. Közös érdek, hogy az itt hosszú távon letelepedő külföldiek segítséget kapjanak ahhoz, hogy beilleszkedjenek a társadalomba, hiszen itt fognak családot alapítani, gyermekük már félig magyar lesz.

Dr. Végh Zsuzsanna kifejtette, hogy soron kívül már intézkedett arról, hogy Nagyfán a személyes tárgyakat biztonságosan el lehessen helyezni, illetve a vizet megfelelő hűtéssel adják át az embereknek, de összességében elmondható, hogy a nagyfai helyzet a jogszabályoknak megfelel, ezen kívül az ottani tábor már csak rövid ideig fog működni. A kiléptető rendszer igényére adott válaszában elmondta, hogy adott egy két hónapos átmeneti időtartam, de miután nagy részük illegálisan tartózkodik az országban, nem is vállalhattak munkát. Ennek problémáját a Hivatal próbálja feloldani, de garantálni ők sem tudják, hogy lesz is munkahely. Sajnálatosnak tartja, hogy nagyobb az idegenellenesség, de az ellene való küzdelemben a civil szervezeteknek is óriási szerepe van. Számtalan pályázati lehetőség nyílt, érdemes kihasználni.

Dr. Felkai László hozzátette, hogy több, mint 30 főnek biztosítottak helyet a közfoglalkoztatásban, azonban egy menekült sem kívánt élni a felajánlott lehetőséggel.

Iván Júlia, a Helsinki Bizottság munkatársa egyetértett **Dr. Haraszi Katalin** véleményével, rengeteg menekült szenved mentális problémákkal, többen semmilyen papírral nem rendelkeznek, nemhogy állampolgársággal. Jogosnak tartotta azt a felvetést, hogy a kiléptetést államilag kell támogatni, az idegenellenesség mögött sokszor az ismeretlentől való félelem áll, és megjegyezte, hogy amennyiben az emberek egy két hónapos átmeneti időszak után esetleg hajléktalanként vetődnek ezekre a kistelepülésre veszélyben lehetnek, és ez a viszonyt is tovább mérgezheti. A civil szervezeteknek valóban nagy szerepe van abban, hogy az idegenellenesség csökkenjen, azt azonban megjegyezte, hogy ehhez szükséges a kormányzati kommunikáció is. A bírói kontroll alatt álló őrizetben tartott személyeknél nem minden esetben érvényesül a megfelelő bírói fórum, ami részben a szakemberek túlterheltségének köszönhető, így tervezik-e, hogy egyeztetést kezdeményeznek a Közigazgatási és Igazságügyi Minisztériummal, vagy a bírói hivatalokkal, hogy valóban színvonalasan történjen a munka.

Dr. Végh Zsuzsanna az elhelyezéssel kapcsolatban elmondta, hogy hatályban van az a kormányrendelet, melynek értelmében biztosítják a befogadottak esetében a támogatási lehetőségeket. Emlékeztette a jelenlévőket, hogy a civil szervezetek is azon az állásponton vannak, hogy azon befogadottakat, akik évek óta a szálláson élnek nem ösztönzi az önálló életvitelre az a körülmény, hogy az állam tartja el őket. Jogos a jogalkotó változtatása, meghagyva ugyanakkor a munkába állás támogatását, illetve a lakhatási-megélhetési

kiegészítő anyagi támogatást. A jogszabályok hatályba lépése előtt tartottak egy továbbképzést, amire meghívták a bíróságok képviselőit is, áttekintették a legfontosabb jogi szabályozás kérdéseit. Felmerült annak a kérdése is, hogy szükséges-e a bíróságok kapacitásának fejlesztése, ám úgy látja, hogy a bíróságok komolyan készültek a változásra, a Hivatal nem érzékeli, hogy automatikus döntések születnének, de volt olyan, amikor hosszabbítás érdekében megtörténik a menedékkérő bíróságra történő előállítás, és a 16 fős csoport megtagadja, hogy részt vegyen a személyes meghallgatáson.

Nagy Gábor, a Magyar Vöröskereszt azt kérdezte, a családsegítő központok fel vannak-e készülve a feladat állítására, továbbá a civilektől milyen segítséget várnak.

Dr. Végh Zsuzsanna válaszában elmondta, hogy kidolgozás alatt van a végrehajtási szabálycsomag; a közelmúltban a Hivatalban már megkezdték a tárgyalást az ügyben aktív civil szervezetekkel, és a következőkben a családsegítő szolgálatokkal fognak párbeszédet folytatni. A jogszabály szerint a családsegítő szolgálatok feladatait részben vagy egészben átvehetik a civil szervezetek is. Szeptemberben kerül kiírásra az Európai Menekültügyi Alap kerete, mely megpályázható. Fontos lenne, hogy miután kiköltözik az elismert menekült a befogadó állomásra, a civil szervezetek segítsék őt a munkahely-, illetve albérlet keresésben. A Hatóság képviselőinek segítő szándékát a külföldiek néha kétségbe vonják, jobban bíznak a civil szervezetekben, így érdemes megpályázni az e célból elérhető forrásokat.

Dr. Felkai László hozzátette, hogy a civil szervezetek segítsége ebben a kérdésben ugyancsak jelentős, munkájának egyéb területén, pl. a büntető - végrehajtás esetében is tapasztalja ezt.

Dr. Végh Zsuzsanna kihangsúlyozta a magyar nyelvi képzés jelentőségét is, illetve e téren is a civil szervezetek közreműködésének fontosságát. Erre a módosult jogszabályok is több lehetőséget biztosítanak. Egyes európai tagállamokban jelentősek a civil szervezetek által fenntartott nyitott befogadó állomások is, melyhez uniós forrásokat hívnak le. Ilyen kis befogadó kapacitású befogadó intézmények Szlovákiában is vannak. Meggyőződése, hogy a több, mint ezres nagyságrendű befogadó állomások helyett létre lehetne hozni kisebb kapacitású, de civil szervezetek által fenntartott helyeket.

Mocsalek László, a Háttér Társaság a Melegekért képviselője szerint ez biztos járható út, Dániában járva tapasztalta, hogy a Vöröskereszt üzemelteti a legtöbb menekült központot, de ehhez kormányzati támogatás szükséges.

Dr. Felkai László példaként hozta az Emberi Erőforrások Minisztériuma által létrehozott házat, amit az emberkereskedelem áldozatainak részére alakítottak ki, így szerinte a kormányzat biztos támogatna egy ilyen kezdeményezést.

Dr. Haraszti Katalin hozzátette, hogy Bicskén élnek olyan elismert menekültek, akiknek már nincs lehetőségük a további ott tartózkodásra, mert már messze kimerítették a törvényes kereteket. 34 olyan személyről van szó, akiknek már jogszerűtlen az ott tartózkodásuk, mégis szükségük van egy rövid ideig tartó további támogatásra.

Dr. Felkai László arra kérte a résztvevőket, hogy a civilek jelezzék az igényüket, javaslatukat, és tud abban segíteni, hogy az ügyet Kormány előtt lehessen tárgyalni, hiszen a közös kezdeményezésnek nagyobb szerepe van.

Mocsalek László kifejtette, hogy a jogszabályban fontos lenne megjelennie a szexuális-és nemi identitás kérdésének is, ami a menekültek esetében az elhelyezésben kiemelten fontos lehet. Örömlének, ha ez a kérdés, a Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal anyagaiban is megjelenne és kialakulna egy olyan rend, ami lehetővé teszi a szexuális irányultságuk felvállalását. Ebben az esetben az előbb említett és esetleg létrehozandó kis szállásokon könnyebben elhelyezhetőek lennének a nemi identitásukat felvállalók.

Dr. Végh Zsuzsanna elmondta, hogy a különleges bánásmódot igénylő személyről jogszabály szerint meghatározott körülményekkel kell gondoskodni, ha egyáltalán a Hatóság tudomást szerez erről. Elhelyezés esetében is figyelembe veszik, hogy az ilyen kérelmezőknek milyen szükségletei vannak, de egyetért **Mocsalek László** javaslatával. Kötelezettségük, hogy az új irányelvnek erre vonatkozó speciális szabályait átültessék, bár erre még két év áll rendelkezésükre.

Dr. Felkai László hozzátette, hogy a társadalom számára a pozitív példák bemutatása óriási segítséget jelenthet, így ha egy civil szervezetnek van ilyenről tudomása, a Belügyminisztérium sajtóosztálya segít nekik ennek bemutatásában.

Dr. Haraszi Katalin ilyen pozitív példaként említette az óbudai Than Károly Gimnáziumot, hiszen önjáróan kidolgoztak egy szisztémát, ahol nyelvi és tudásalapú felzárkóztatás folyik.

Dr. Végh Zsuzsanna kifejtette, hogy Bicske esetében a pozitív példa fordítva sült el, hiszen a sajtóközleményükből nem született hír, amennyiben a civilek úgy gondolják, hogy előrehaladás van egy dologban, biztos előbb fog megjelenni a sajtóban, mintha a Hatóság kommunikálja ugyanezt.

Dr. Haraszi Katalin kitért a kísérő nélküli kiskorúak esetére is, akiknek 80%-a eltűnik. A rendőröknek borzasztó sok problémát jelent ezeknek a gyerekeknek az elhelyezése, de fontos elgondolkodni azon, hogy milyen szerepet játszanak a gyerekek ebben a kérdésben, hiszen Ők úgy tapasztalták, hogy jó, ha egy-két éjszakát ott tölt a gyerek, aztán érkezik érte a csempész autó, hogy továbbvigye. Tulajdonképpen ezek „államilag finanszírozott pihenőhelyek”, a probléma megoldása pedig jogilag sem egyszerű, hiszen ahogy a Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium rámutatott, az embercsempészetnek ebben az esetben nincs sértettje, ezért a csempésztett személyt nem lehet áldozatnak tekinteni. Szerinte komoly veszélyt jelent magában, ha gyerekeket így utaztatnak országokon keresztül. Ezeket a gyerekeket sose anyakönyvezték, és így kerülnek tovább, de fontos, hogy az ország kezdjen velük valamit. Ha sikerülne hatékony intézkedést kitalálni, talán az embercsempész útvonal sem erre haladna.

Dr. Végh Zsuzsanna szerint a jogi szabályozás értelmében nem lehet őrizetbe venni a kiskorút, de lehet, hogy ellenőrzött körülmények közötti tartózkodás indokolt. A Vöröskereszt segítségével érdemes lenne felkutatni az Európában élő családtagokat, hiszen ezen gyerekek egy része az Európában élő családhoz indult, másik részüket viszont a család küldi előre. A gyerekek egy része konkrétan tudja, hova akar menni, így jogilag nagyon nehéz intézkedni velük szemben. A 2010-es jogszabályi változás folytán nagy eredménynek tartotta, hogy a magyar gyermekvédelmi rendszerbe kerültek ezek a gyerekek.

Iván Júlia ezzel kapcsolatosan egy pozitív példát is felhozott. A február és áprilisban Emberi Erőforrások Minisztériumában tartott kerekasztal megbeszélésen szó került a kísérő nélküli kiskorúak kérdéséről is. A szociális munkások segíthetnék a nevelők munkáját, szó került

pályázati lehetőségről is, de konkrétumokban nem maradtak. Szükséges a nevelőnők képzése, és a kormányzat támogatása ebben a kérdésben.

Dr. Végh Zsuzsanna hozzátette, hogy a Hivatal ezt a célt is tudja támogatni az Európai Menekültügyi Alap pályázata esetén, **Dr. Felkai László** pedig elmondta, hogy ebben a kérdésben a pénzügyi alap a Belügyminisztériumé, konkrét kérdés esetén tud segíteni a források lehívásában.

Dr. Felkai László végül elmondta, várják a civil szervezetek pozitív példáit, javaslatait a fent megbeszéltek alapján, illetőleg ígéretet tett arra, hogy a szociális munkások és nevelők kérdésével kapcsolatban a napokban visszajelzést ad, miben tud segíteni. A tematikus munkacsoport következő ülését ősz második felére tűzte ki, de rendkívüli esetben, konkrét javaslat esetén korábban is összehívható.

Az emlékeztetőt hangfelvétel alapján rögzítette: Perlaki Fanni Laura

Budapest, 2013. augusztus 13.